

Evropska fundacija
za izboljšanje življenjskih
in delovnih razmer

Industrijski odnosi in trajnostnost: vloga socialnih partnerjev na prehodu v zeleno gospodarstvo

> Povzetek <

„Razlogi za temeljit premislek o konvencionalnem modelu gospodarskega napredka so prepričljivi (...). Potrebujemo gospodarstvo, ki lahko zagotavlja rast in razvoj, obenem pa izboljšuje blaginjo ljudi, zagotavlja ustrezna delovna mesta, zmanjšuje neenakosti, odpravlja revščino in ohranja naravni kapital, od katerega smo vsi odvisni. Takšno okolju prijazno gospodarstvo je učinkovit način za spodbujanje trajnostnega razvoja, izkoreninjanje revščine ter obvladovanje prihodnjih izzivov in nerešenih vrzeli pri izvajanju.“

Sporočilo Evropske komisije, Vrh Rio+20: na poti k okolju prijaznemu gospodarstvu in boljšemu upravljanju, COM (2011) 363 konč.

Ozelenitev gospodarstva – evropski politični okvir

Zaradi vse večje nuje po ublažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju tem spremembam je „ozelenitev“ gospodarstva vse pomembnejši vidik oblikovanja politike EU. Ozelenitev gospodarstva pomeni zagotavljanje izdelkov in storitev z manjšo porabo energije, manj surovinami in manjšimi emisijami ogljika. Povezano je z vsemi gospodarskimi dejavnostmi v vseh sektorjih, vključuje pa tudi delavce in potrošnike.

Vendar je jasno, da bo ozelenitev gospodarstva, tako kot vsaka druga oblika tehnološkega napredka, prinesla razne spremembe za gospodarstvo na splošno, še posebej pa za nekatere panoge, ter vplivala na trge dela. Ustvarjena bodo nova delovna mesta, nekatera stara bodo izginila, spremeniti pa se bodo morali tudi vsebina mnogo obstoječih delovnih mest ter znanja in spretnosti, potrebni zanje. Ker nova delovna mesta ne bodo (nujno) nastajala tam, kjer druga izginjajo, bo ta proces sprememb verjetno pomenil „reorganizacijo“ zaposlitvenih možnosti za posameznike, podjetja, sektorje, regije in države.

Vlade imajo pri uvajanju in pospeševanju procesa ozelenitve ključno vlogo na področju spodbujanja prehoda na „čiste“ tehnologije in okolju prijaznejše oblike dela, organizacije dela in porabe (to vse pa lahko na začetku pomeni višje stroške).

V državah članicah EU je vse več političnih pobud za blažitev podnebnih sprememb in obvladovanje njihovih posledic, ki jih spodbuja sveženj ukrepov Evropske komisije na področju podnebnih sprememb in energije. Bistveni del teh ukrepov so cilji „20-20-20“.

Na spletni strani Evropske komisije je jasno navedeno, da so trije ključni cilji:

- zmanjšati emisije toplogrednih plinov v EU za vsaj 20 % glede na raven iz leta 1990;
- zadovoljiti 20 % energetskih potreb EU s proizvodnjo energije iz obnovljivih virov;
- za 20 % zmanjšati porabo primarne energije v primerjavi z napovedanimi ravnmi, kar naj bi dosegli z izboljšanjem energetske učinkovitosti (spletna stran Evropske komisije „Ukrepi za podnebje“).

Ti cilji določajo širši politični okvir, opredeljenih pa je več predlogov za akcijske načrte na zadevnih področjih politike – tako je bil na primer septembra 2010 predstavljen predlog prvega evropskega načrta za ustvarjanje delovnih mest v „zelenih“ sektorjih ter za bolj zeleno gospodarstvo in trg dela.

Ker bo prehod v zeleno gospodarstvo vplival na delovna mesta, njihovo vsebino in delovne pogoje, je v tem procesu pomembno orodje socialni dialog, saj je z njim mogoče ob morebitnem navzkrižju doseči večstransko koristne rezultate. Socialni dialog je za Evropsko komisijo bistven dejavnik procesa, saj lahko pomaga zagotoviti podporo za prehod v bolj trajnostno in okolju prijaznejšo industrijsko politiko. Politična in gospodarska zamisel o ozelenitvi evropskega gospodarstva bo uspešna le, če bo vključevala oba socialna partnerja – delodajalce in sindikate. Uspešen rezultat je v interesu obeh strani: za delodajalce pomeni prehod v zeleno gospodarstvo poslovno priložnost, za sindikate pa je glavno gibalno za sodelovanje v prehodu v zeleno gospodarstvo ohranjanje delovnih mest in dobrih delovnih pogojev.

Skoraj vse države članice so na nacionalni ravni razvile strategije trajnostnega razvoja, več pa jih je ustanovilo tudi organe, ustanove ali strukture (med katerimi so nekateri tripartitni), ki obravnavajo zelena vprašanja in preoblikovanje gospodarstva v bolj trajnostno obliko.

Ključne ugotovitve

Preglednica 1: Dobra praksa na področju ozelenitve gospodarstva

Pobuda	Vrsta pobude in cilj	Instrumenti
<p>Združeno kraljestvo</p> <p>Zelena delovna mesta (GreenWorkplaces)</p> <p>Nacionalna raven, izvajanje na delovnem mestu</p> <p>Začetek sredi leta 2006</p>	<p>Osnovno načelo tega projekta je, da je vsako delovno mesto mogoče preoblikovati v zeleno in prispevati k varstvu ali izboljšanju okolja</p> <p>Cilji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usposobiti se za obravnavanje vprašanj podnebnih sprememb na delovnem mestu; • zagotoviti dobro prakso pri okoljskih dejavnostih na delovnem mestu; • izvesti okoljsko usposabljanje predstavnikov za zelena delovna mesta; • ozaveščati; • spodbuditi udeležbo delavcev. 	<p>Na delovnem mestu: delavci in vodstvo sodelujejo pri varčevanju z energijo in zmanjševanju vpliva delovnega mesta na okolje.</p>
<p>Nemčija</p> <p>Mreža za učinkovito rabo virov (Network Resource Efficiency)</p> <p>Medsektorsko, izvajanje na ravni sektorja in delovnega mesta</p> <p>Začetek marca 2007</p>	<p>Namen tega projekta je povezati ekološki cilj spodbujanja učinkovite rabe virov v sektorjih, kjer je ta intenzivna, s socialnim ciljem ohranjanja delovnih mest.</p>	<p>Pobude za usposabljanje, ki temeljijo na delovnem mestu, konference in delavnice, sektorski socialni dialog.</p>
<p>Francija</p> <p>Skupno odobrena agencija za zbiranje (OPCA)</p> <p>Izvajanje na sektorski ravni</p> <p>Začetek leta 2008</p>	<p>Zagotoviti ustrezno raven znanj in spretnosti na področju novih zelenih tehnologij pri zaposlenih v gradbeništvu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • V sistemu OPCA francoski socialni partnerji na sektorski ravni skupaj obvladujejo sektorske potrebe po usposabljanju. OPCA zbira denar od podjetij, s katerim financirajo programe zelenega usposabljanja za delavce (obvezna dajatev v Franciji); odloča o uporabi sredstev. • Sistem usposabljanja v gradbeništvu, ki ga skupaj upravljajo socialni partnerji.
<p>Romunija</p> <p>Euroeneff</p> <p>Izvajanje na sektorski ravni</p> <p>Začetek oktobra 2008</p>	<p>Euroeneff je nadnacionalna pobuda, namenjena usposabljanju delavcev v gradbeništvu za energetske učinkovite tehnologije.</p> <p>Njen cilj je razviti multimedijski priročnik za energetske učinkovitost pri obnovi stavb za vodje usposabljanja in učno osebje v poklicnih šolah ter izboljšati strokovna znanja in spretnosti delavcev, da bo sektor bolj konkurenčen.</p>	<p>Spletno dostopen multimedijski priročnik o energetske učinkovitosti stavb; razširjanje najboljše evropske prakse na področju uporabe okolju prijaznih tehnologij (za obnovo stavb, uporabo materialov ter spodbujanje zahtev glede izolacije in varnosti in zdravja pri delu).</p>
<p>Belgija</p> <p>Ekološki kuponi</p> <p>Pogajanje na nacionalni ravni – izvajanje na ravni delojemalcev</p> <p>Začetek julija 2009</p>	<p>Cilj pobude je okrepiti kupno moč zaposlenih s spodbujanjem nakupa ekoloških izdelkov in – posredno – dolgoročnega zaposlovanja. Ekološki kuponi so del sistema, namenjenega spodbujanju prenosa socialnih prejemkov delavcem v okviru politike nagrajevanja in plačne politike.</p>	<p>Ekološki kuponi so kuponi za nakup nekaterih okolju prijaznih in trajnostnih potrošniških izdelkov (opredeljenih kot „zeleni“), ki jih delodajalci izročijo delojemalcem in so oproščeni plačevanja prispevkov za socialno varnost.</p> <p>Ekološki kuponi so podrobneje opredeljeni v Kolektivni pogodbi št. 98 z dne 20. februarja 2009, ki je bila sklenjena v nacionalnem svetu za delo.</p>

Primeri rezultatov	Glavni pobudnik/drugi akterji	Financiranje
Vodstvo in sindikati ustanavljajo skupne odbore za okolje, ki temeljijo na okvirnih sporazumih, katerih praktični cilji vključujejo varčevanje z energijo in zmanjševanje vpliva delovnega mesta na okolje.	Glavni pobudnik: kongres sindikatov (Trade Union Congress, TUC). Podjetja, sindikati in predstavniki zaposlenih.	Zbiranje sredstev, vključno s sredstvi iz pridruženih sindikalnih organizacij, ali sklad za posodobitev sindikatov.
Ključni rezultat je na socialnem partnerstvu temelječ sektorski dialog v panogi aluminija, spremlja pa ga začetek projekta usposabljanja „Učinkovita raba virov v podjetju“ ; cilj je usposobiti člane sveta delavcev in zaposlene za opredelitev in izvajanje možnosti za izboljšanje energetske učinkovitosti.	IG Metall (sindikat) in zvezno ministrstvo za okolje. Sektorska združenja delodajalcev, raziskovalci, podjetja in sveti delavcev.	Ministrstvo za okolje (BMU) in sodelujoča podjetja.
	Skupno odobrena agencija za zbiranje sredstev za usposabljanje v gradbeništvu. Skupna organizacija socialnih partnerjev.	V Franciji podjetja obvezno financirajo usposabljanje.
	CMC – skupna organizacija socialnih partnerjev v gradbeništvu v Romuniji. Evropski projekt, ki ga vodi bolgarska zbornica za gradbeništvu, skupaj z romunskimi, španskimi in nizozemskimi partnerji.	Prek programa EU Leonardo da Vinci.
	Nacionalni svet za delo (CNT) – skupni organ. Akterji, ki sodelujejo pri nadaljnjem izvajanju: podjetja in zaposleni.	Davčne olajšave in neto povečanje plač za belgijske delavce; letno povečanje plač.

Socialni partnerji so v zadnjih desetih letih postali precej bolj naklonjeni resnemu obravnavanju vprašanja varstva okolja. V večini držav članic dejavno sodelujejo pri obravnavanju zelenih vprašanj in spodbujanju zelenih politik, čeprav so stopnje njihove udeležbe različne.

Na kratko o raziskavi

Cilj raziskave agencije Eurofound je predstaviti socialnim partnerjem, kako je mogoče podpreti prehod v zeleno gospodarstvo s proučevanjem primerov dobre prakse sodelovanja socialnih partnerjev v različnih državah članicah, v različnih okvirih industrijskih odnosov in ob različnih ravneh udeležbe. Eno od glavnih meril v raziskavi za izbor podjetja kot primera dobre prakse, je bilo, da so socialni partnerji prevzeli dejavno vlogo pri izvajanju ukrepa. Druga merila so vključevala geografsko razpršenost, raznovrstnost pobud, inovativnost pri izvajanju in morebitno prenosljivost pobud. Ker so projekti, ki so se začeli leta 2011, še vedno precej sveži in jih je večina v prvi pilotni fazi, niso bili izčrpno ocenjeni.

Primeri dobre prakse kažejo, kako široke so lahko kombinacije pristopov k ozelenitvi gospodarstva. Ti pristopi se razlikujejo po ciljeh, strukturi, stopnji izvajanja in financiranju. Tako je bil na primer s projektom mreže za učinkovito rabo virov (Network Resource Efficiency) v Nemčiji, ki sta ga sofinancirala zvezno ministrstvo za okolje in sindikat IG Metall, vzpostavljen okvir, ki je privedel do sektorskega partnerstva v panogi aluminija. Pri projektu zelenih delovnih mest (GreenWorkplaces) v Združenem kraljestvu se uporablja drugačen pristop, ki temelji na prostovoljnem partnerstvu sindikatov in delodajalcev, pri čemer so finančna sredstva precej omejena. Sistem ekoloških kuponov v Belgiji poskuša uporabiti odločitve potrošnikov, tako da jih poveže s kolektivno pogodbo (uvredba kuponov je določena v kolektivni pogodbi, ki je rezultat pogajanj institucionaliziranega organa za socialni dialog).

Te pobude razkrivajo možnosti, ki jih imajo socialni partnerji, da oblikujejo projekte in kampanje v podporo bolj trajnostnemu gospodarstvu. Seveda morajo projekti ustrezati sistemu industrijskih odnosov v posamezni državi in nacionalni razpravi o ozelenitvi gospodarstva. Kot je razvidno iz primerov, je raven izvajanja zelo različna, saj sega od ravni posameznika v Belgiji do sektorske ravni v Romuniji in Franciji ter nacionalne ravni v Nemčiji. Seveda pa ne smemo pozabiti, da se sistemi industrijskih odnosov v državah članicah precej razlikujejo. V Belgiji in Nemčiji je sistem sektorski in regionalen, v Franciji precej centraliziran, v Združenem kraljestvu pa decentraliziran in precej protisloven.

Iskanje koristi za vse partnerje in okolje

Izjava enega od nemških akterjev, ki se glasi „bolje je zmanjševati porabo virov kot število ljudi“, jasno izraža, kako je mogoče vzajemno krepiti okoljske in socialne cilje. Socialni partnerji bodo precej bolj pripravljeni sodelovati pri varstvu okolja (kar je pretežno prostovoljno), če v tem vidijo korist za obe strani. Socialni partnerji so na primer

sodelovali v skupno odobrenem skladu za izobraževanje OPCA v Franciji ter načrtu usposabljanja Euroeneff v Franciji in Romuniji, da bi se izognili pomanjkanju znanj in spretnosti. Če tega usposabljanja ne bi bilo, delodajalci ne bi imeli dovolj usposobljenih delavcev, zaposlenim pa bi manjkale kvalifikacije, na podlagi katerih bi bili bolj zaposljivi. Projekt GreenWorkplaces v Združenem kraljestvu je imel za cilj varstvo okolja ob hkratnem zmanjševanju stroškov, kar je prispevalo k ohranjanju delovnih mest v podjetjih, ki so v njem sodelovala. V Belgiji je sistem ekoloških kuponov ponudil zaposlenim ugodnosti pri prejemkih. V Nemčiji so se pri projektu mreže za učinkovito rabo virov oprli na sodelovanje med združenji, da bi spodbudili izmenjavo informacij med podjetji; s tem so znižali stroške, kar je pomenilo ohranjanje delovnih mest, hkrati pa spodbudili delavce, da na podlagi lastne presoje ter znanj in spretnosti najdejo načine za izboljšanje energetske učinkovitosti.

Mnenja in pobude sindikatov

V petih proučevanih državah se je udeležba sindikatov na področju okoljskih vprašanj, predvsem pa podnebnih sprememb, v zadnjih letih precej okrepila. Sindikati zahtevajo vlogo dejavnih političnih akterjev in želijo biti polnopravni partnerji pri procesu ozelenitve gospodarstva. Pri sindikatih ni bilo opaziti nobenih navzkrižij med socialnimi in ekološkimi interesi. To je mogoče pripisati dejstvu, da se predlogi večinoma nanašajo na ozelenitev celotnega gospodarstva, kar ne spodkopava delovnega mesta na račun drugega in ne ogroža temeljnega sindikalnega članstva (ki je skoncentrirano v starejših, tradicionalnih industrijskih sektorjih).

Sindikati so dejavni na nacionalni, sektorski, obratni ali individualni ravni ter obstajajo v različnih sistemih industrijskih odnosov in pravnih okvirih. Pri ozelenitvi gospodarstva so sindikati dejavni na različne načine:

- sodelujejo v dvostranskih ali večstranskih političnih razpravah o zelenih temah z državo oziroma delodajalci ali združenji delodajalcev;
- pripravljajo tematske publikacije o zelenih vprašanjih;
- organizirajo tečaje za usposabljanje o zelenih znanjih in spretnostih za zaposlene ali njihove predstavnike;
- iščejo načine, kako lahko posamezni zaposleni oblikujejo okolju prijazna delovna mesta, s tem pa izboljšujejo udeležbo delavcev in njihovo zavezanost zelenim temam.

Mnenja in pobude združenj delodajalcev

Združenja delodajalcev so se lotila širokega razpona pobud, ki naj bi prispevale k blažitvi podnebnih sprememb. Podjetja in združenja delodajalcev so si prizadevali:

- sodelovati v političnih razpravah o zelenih temah na forumih več zainteresiranih strani in v dvostranskem dialogu;

Preglednica 2: Struktura socialnega dialoga in ozelenitev gospodarstva

Država	Sistem industrijskih odnosov	Strukture socialnega dialoga za zelena vprašanja
<p>Združeno kraljestvo</p>	<p>Pogosto navzkrižni odnosi med socialnimi partnerji; za industrijske odnose je značilna nizka stopnja regulacije.</p> <p>Za britansko sindikalno gibanje je značilna množica posameznih sindikatov različnega izvora in struktur, kar otežuje izvajanje skupnih ukrepov.</p>	<p>Za razpravo je značilno neoliberalno gospodarsko ozadje, osredotočeno na prostovoljstvo.</p> <p>Prvi minister za socialno odgovornost podjetij na svetu, da bi zagotovili usmerjanje in podprli najboljšo prakso.</p> <p>Vlada je leta 1998 ustanovila svetovadni odbor za trajnostni razvoj sindikatov (TUSDAC), da bi prispevala k procesu vladne politike glede trajnostnega razvoja.</p> <p>Vlada je julija 2009 ustanovila „forum za pravičen prehod“, ki naj bi svetoval o gospodarskem in socialnem prehodu v nizkoogljično prihodnost. Ta forum je prenehal delovati leta 2010, nadomestilo pa ga je novo tripartitno telo – svet za zeleno gospodarstvo.</p> <p>Izbrani zaposleni v podjetjih – zeleni predstavniki – so odgovorni za pomoč podjetjem pri zmanjševanju emisij ogljika.</p>
<p>Nemčija</p>	<p>Vzpostavljene so strukture za soodločanje in socialni dialog; po mnenju vlade je pomembno sodelovanje gospodarskih interesnih skupin v političnem procesu, ki ima za posledico vključenost socialnih partnerjev v številnih postopkih odločanja.</p> <p>Zakon o statutu podjetja in zakon o soodločanju sta pravni okvir za soodločanje na ravni obrata in uprave.</p> <p>Socialni partnerji se pogajajo o kolektivnih pogodbah na panožni ravni ali ravni podjetja (zakon o kolektivni pogodbi).</p> <p>Tudi delodajalci in zaposleni delujejo dvostransko.</p>	<p>Široko sprejeta potreba po premiku v bolj trajnostno gospodarstvo, z osredotočenjem na podnebne spremembe in učinkovito rabo virov, da bi Nemčija postala najbolj učinkovita država na svetu na področju rabe virov.</p> <p>Revizija zakona o statutu podjetja iz leta 2001 je pripeljala do razširitve odgovornosti svetov delavcev glede okoljskih vprašanj.</p> <p>Poteka je več okoljskih dialogov, v katerih sodelujejo socialni partnerji in država – med njimi zveza za delo in okolje, svet za trajnostni razvoj in nacionalni forum za socialno odgovornost podjetij.</p>
<p>Belgija</p>	<p>Močna tradicija socialnega dialoga, ki pogosto velja za merilo uspešnosti socialnega dialoga v EU.</p> <p>Pogajanja o medsektorskih kolektivnih pogodbah na nacionalni ravni potekajo vsaki dve leti.</p>	<p>Institucije za socialne odnose, ki so odgovorne za trajnostni razvoj in delovna mesta v zelenem gospodarstvu, so prepletene; zvezni organi imajo regionalne, sektorske in medpanožne oddelke.</p> <p>Organi za trajnostna in okoljska vprašanja – zvezni svet za trajnostni razvoj (CFDD), organi za gospodarsko in socialno posvetovanje, osrednji svet za gospodarstvo in nacionalni svet za delo (CNT).</p> <p>Ad hoc pobude za socialno posvetovanje o vprašanih trajnostnega razvoja in zelene rasti.</p> <p>Različne pobude z udeležbo socialnih partnerjev v gradbeništvu, na primer projekt zmanjševanja emisij ogljika – „mehanizem čistega razvoja“.</p>

Preglednica 2: Struktura socialnega dialoga in ozelenitev gospodarstva

Država	Sistem industrijskih odnosov	Strukture socialnega dialoga za zelena vprašanja
Francija	<p>Uravnotežen sistem industrijskih odnosov: pogajanja med socialnimi partnerji na medsektorski in panožni ravni za vsa podjetja s sindikalnimi predstavniki ali izvoljenimi predstavniki zaposlenih.</p> <p>Tripartitna pogajanja: sistematično posvetovanje s socialnimi partnerji je opredeljeno v zakonu o posodobitvi socialnega dialoga iz leta 2007, ki mora potekati, preden lahko vlada sprejme kakršne koli reforme individualnih in kolektivnih industrijskih odnosov, zaposlovanja ali poklicnega usposabljanja.</p> <p>Medinstitucionalni sistem paritetnega načela (paritarisme) v agencijah za socialno varnost, industrijskih razsodiščih, in upravah za socialno varstvo: to pomeni izrecno skupne mehanizme odločanja, pri katerih so različni interesi enako pomembni.</p>	<p>Vlada je julija 2007 organizirala okroglo mizo „Grenelle de l'Environnement“; predstavniki političnih, socialnih in civilnih interesov so se prvič zbrali za razpravo o okoljskih vprašanjih.. Rezultat tega je bila nova strategija trajnostnega razvoja za obdobje 2010–2013, ki je bila sprejeta julija 2010; ustanovljeni so bili tudi nacionalni odbor za trajnostni razvoj, „Grenelle de l'Environnement“ ter ministrstvo za ekologijo, trajnostni razvoj in stanovanjska vprašanja.</p>
Romunija	<p>Razdrobljeno zastopanje na strani delodajalcev in sindikatov.</p> <p>Napredno dvostransko sodelovanje na sektorski ravni.</p> <p>Vlada je leta 2003 ustanovila stalno nacionalno komisijo za pripravo romunske strategije trajnostnega razvoja do leta 2030.</p> <p>Obstajajo ureditve tripartitnega dialoga – na primer pri svežnju gospodarskih spodbud v letu 2009 z nekaterimi okoljskimi vidiki.</p> <p>Komisija za socialni dialog pri ministrstvu za regionalni razvoj in življenjski prostor je privedla do sprejetja energetske učinkovitih tehnologij v javnem gradbenem sektorju.</p>	<p>Dejavna udeležba socialnih partnerjev pri obravnavanju vprašanj trajnostnega razvoja v zadnjih letih na dvostranski ravni.</p> <p>Močno dvostransko sodelovanje v sektorju gradbeništva in gradbenega materiala ter sodelovanje glede okoljskih vprašanj.</p>

- izdajati publikacije o posebnih zelenih vprašanjih, kot so okoljska zakonodaja, zmanjševanje emisij, ohranjanje konkurenčnosti v zelenem gospodarstvu in sodelovanje delodajalcev;
- organizirati dogodke in širiti informacije za ozaveščanje članov;
- spodbujati zelena znanja in spretnosti delodajalcev, da bi preprečili njihovo pomanjkanje.

Vendar se pristopi sindikatov in združenj delodajalcev k ozelenitvi gospodarstva nekoliko razlikujejo. Medtem ko

se sindikati in drugi predstavniki zaposlenih osredotočajo predvsem na vpliv tega procesa ozelenitve na zaposlene in delovna mesta, so delodajalci bolj osredotočeni na zagotovitev, da bodo podjetja med tem procesom ostala konkurenčna. Z vidika delodajalcev prinaša odziv na podnebne spremembe posebne izzive – predvsem v smislu novih zakonskih ureditev, ki bi po njihovem mnenju lahko oslabile konkurenčnost evropskih podjetij na svetovnem trgu.

Dobre strukture socialnega dialoga lahko pomagajo zagotoviti uspeh

Študije primerov kažejo, da je uspešen projekt odvisen od mnogo dejavnikov. Projekte ozelenitve gospodarstva pospešujejo predvsem dobro razvite strukture socialnega dialoga in dobro socialno partnerstvo. Sektorski dialog v panogi aluminija v Nemčiji je primer takega uspešnega socialnega partnerstva. V tem primeru sta imeli obe zainteresirani strani enake cilje, poleg tega sta se zavedali nujnosti spodbujanja učinkovite rabe virov. Podoben pozitiven primer je dobro vzpostavljena skupna struktura za dialog v obliki skupno odobrenih agencij za zbiranje (Organismes paritaires collecteurs agréés, OPCA) v Franciji.

Obstoječe platforme socialnega dialoga bi morale v svoje programe dejavno vključiti varstvo okolja. Hkrati bi se morali socialni partnerji dogovoriti o politiki in praktičnih korakih za povečanje števila pobud. Potem bi moral biti prvi korak v tem smislu zagotovitev spodbud za socialne partnerje, da bi sodelovali na področjih, na katerih obstaja možnost uvedbe zelenih pobud. Eden od načinov za to je poudarjanje koristi takega sodelovanja za obe strani.

Socialni partnerji na ravni podjetja lahko pomagajo ozeleniti delovno mesto

Pobuda kongresa sindikatov (TUC) v Združenem kraljestvu za zelena delovna mesta (GreenWorkplaces) je bila pozitivno sprejeta in je velikokrat k sodelovanju pritegnila tudi podjetja in delodajalce. Kaže predvsem, kako lahko socialni partnerji uspešno uvajajo projekte za ozelenitev delovnih mest v vseh sektorjih. Enako velja za projekt Euroeneff v Romuniji. Tu je skupna pobuda sektorskega sindikata gradbeništva in združenja delodajalcev pripeljala do priprave inovativnega priročnika za usposabljanje o energetski učinkovitosti, od katerega bodo imeli koristi vsi delavci.

Sindikati lahko sprejmejo zeleno gospodarstvo v svojo strategijo in akcijske načrte

Sindikati so od devetdesetih let postali precej bolj dejavni na področju okoljskih vprašanj in razprav o podnebnih spremembah. Vsi sindikati na evropski in mednarodni ravni so objavili strateške dokumente o podnebnih spremembah – na primer za konferenco Združenih narodov o podnebnih spremembah v Københavnu leta 2009 in Cancúnu v Mehiki leta 2010. Dejavni so tudi glede zelenih vprašanj. Na evropski ravni je Evropska konfederacija sindikatov (ETUC) sprejela resolucijo o boju proti podnebnim spremembam za konferenco v Cancúnu, sodeluje pa tudi v projektu socialnih partnerjev EU za razvoj skupnega pristopa k socialnim in zaposlitvenim vidikom ter posledicam politik glede podnebnih sprememb. Za sindikate je pomembno, da ostanejo zavezani v smislu blaženja podnebnih sprememb in ohranijo varstvo okolja kot prednostno nalogo.

Predstavniki zaposlenih lahko svoj položaj uporabijo za spodbujanje trajnostnosti

Študije primerov kažejo, da je inovativne instrumente za ozelenitev gospodarstva mogoče uspešno prilagoditi na ravni obrata. Tu imajo predstavniki zaposlenih ključno vlogo v vseh oblikah zelenih pobud in struktur socialnega dialoga, kot kažeta primera iz Združenega kraljestva in Nemčije. Dobra praksa iz Združenega kraljestva kaže, da vse več predstavnikov zaposlenih uporablja svoj vpliv, ko zahtevajo izboljšave na področju varnosti in zdravja pri delu, kar je pozitiven primer potenciala, ki ga imajo. V Nemčiji imajo predstavniki zaposlenih pomembno vlogo pri uporabi energetsko učinkovitih materialov; v skladu z nemškim zakonom o svetih delavcev lahko ti celo vplivajo na okoljska vprašanja v proizvodnji.

Trajnostne potrošniške spodbude je mogoče vključiti v politiko nagrajevanja in plačno politiko

Vzorci potrošnje imajo neposredno in posredno bistveno vlogo pri okoljskih težavah. Belgijski primer ekoloških kuponov kaže, kako je s kolektivnim pogajanjem mogoče spodbude za potrošnike vključiti v politiko nagrajevanja in plačno politiko kot nadgradnjo osnovnih plač. Določanje plač je ključna domena socialnih partnerjev; področja, kjer imajo glede na sistem pogajanj o plačah največji vpliv na potrošnike in delavce (če sporazumi o plačah presežejo okvir pripadnosti socialnim partnerstvom, to privede do še večjega učinka). Vendar je za uspeh takih pobud potrebna podpora obeh strani.

Pobuda z boni je prenosljiva v druge okoliščine – na primer na raven posameznega podjetja. Sveti delavcev ali sindikati in vodstvo podjetja bi sistem zelenih bonov lahko vključili v pogajanja na ravni podjetij, kar velja predvsem za primere, ko je pogajanje o nedennarnih prejemkih že splošna praksa

Socialni dialog lahko pospeši nadgradnjo „zelenih“ znanj in spretnosti

V Franciji je prek sklada OPCA mnogo udeležencev usposabljanj spoznavalo ali bo spoznavalo okolju prijazne metode gradnje v gradbenem sektorju, kar pozitivno vpliva na zaposlovanje in učinkovito rabo virov. Ustrezno usposobljena delovna sila, ki lahko opravlja delo v skladu s potrebami podjetja, je v interesu delodajalcev in sindikatov. Podobno so se pri projektu Euroeneff v Romuniji sindikati in delodajalci zavedali prednosti dobro kvalificiranih delavcev, ki so usposobljeni za uporabo najnovejših evropskih standardov na področju energetske učinkovitosti. Mnogo držav članic je v veljavne obnovitvene svežnje vključilo ukrepe dodatnega opremljanja v prostorih podjetij in zasebnih domovih, kar je tudi v skladu z nacionalnimi politikami o energetsko učinkovitih stanovanjskih zgradbah. Socialni partnerji lahko podprejo izvajanje takih ukrepov in jih razširijo, na primer s financiranjem usposabljanja.

Ozaveščanje kot pomemben osnovni pogoj

Pregled petih študij primerov kaže, da so skupna vprašanja, skupni dogovor, skupno ozaveščanje o okoljskih vprašanjih in pripravljenost prispevati k varstvu okolja pomembni osnovni pogoji za uspešno izvedbo projekta. V vseh opisanih primerih so se sindikati in delodajalci strinjali glede potrebe po sprejetju zelenih

politik na delovnem mestu, v podjetju, sektorju ali državi. Ozaveščanje med socialnimi partnerji (in vsemi zaposlenimi) je bistveno za uspeh projektov. Socialni partnerji lahko to spodbujajo z razvojem usposabljanja in oblikovanjem programov za ozaveščanje o okoljskih zadevah.

Nacionalni in mednarodni politični okviri so lahko dober temelj

Politični okvir je pomemben instrument za pobude, ki vodijo v bolj trajnostno gospodarstvo. Socialni dialog in projekti, ki jih začnejo socialni partnerji, pogosto dopolnjujejo nacionalne ali mednarodne politike. Primerjava petih študij primerov kaže, da se stopnja z okoljem povezanih dejavnosti med državami precej razlikuje; to je očitno tudi iz stopnje zavezanosti vlade spodbujanju okoljskih vprašanj. Predvsem projekt Euroeneff v Romuniji kaže, kako pomembna je vloga

vlade kot pobudnice in financerke; v tem primeru se je Evropska komisija ponudila, da pospeši prve korake tega projekta, kar lahko sčasoma prispeva k standardizaciji in priznavanju kvalifikacij na evropski ravni.

Potrebne so ocene ekološkega in socialnega učinka

Uspešnost opisanih pobud je težko izmeriti v smislu njihovega okoljskega in socialnega učinka. Pri projektih, namenjenih ozelenitvi gospodarstva, se zahteva učinkovito spremljanje, da bi lahko izmerili njihov prispevek k ciljem, kot so cilji EU 20-20-20 in izboljšanje delovnih pogojev, ter njihov vpliv na konkurenčnost. Spremljanje pa tudi omogoča, da se zgodaj odkrijejo, na primer morebitna protislovja med okoljskimi in socialnimi cilji, kar omogoča uvedbo sprememb, s katerimi se zagotovi boljši izid za vse.

Dodatne informacije

Christine Aumayr, raziskovalna uradnica
cau@eurofound.europa.eu

Broughton, A., Eurofound, Greening the European economy: Responses and initiatives by Member States and social partners (Bolj zeleno evropsko gospodarstvo: odzivi in pobude držav članic in socialnih partnerjev), Dublin, Eurofound, 2009

Evropska fundacija za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer
Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Irska
Telefon: +353 12043100
E-naslov: information@eurofound.europa.eu.
Spletna stran: <http://www.eurofound.europa.eu>.

Urad za publikacije

doi:10.2806/27261

ISBN 978-92-897-1036-7

9 789289 710367